

Klimaberendezések számítógépekhez

Tavaly kezdték meg a termelést a Lehel Hűtőgépgyár járszárkásszállási üzemiében, amely elsősorban klímaberendezésekre specializálódott. A gyár azt a feladatot kapta, hogy a hazai számítógépprogramhoz és a KGST-országok hasonló fejlesztési programjaihoz nagy sorozatban készítsen klímaberendezéseket. Ebben az évben — egyelőre csak beföldre — negyvenkilencmillió forint értékű, különféle rendeltetésű klímaberendezést szállítanak, s a gyár gondoskodik a berendezések üzembe helyezéséről is.

Az Országos Számítástechnikai Vállalattal kötött szerződés alapján a Lehel Hűtőgépgyár készíti el a hazai nagyvárosokba telepített R 20-as típusú számítógépek klimatizálását. Készül a Csongrád megyei tanács szegedi székházában is a berendezés.

Januártól augusztusig:

Jubileumi verseny a KSZV gyáraiban

A versenymozgalom manapság egyre inkább nélkülözi a látványosságot. Kevesebb a formális, külsődleges elem, de több a lényegi, tartalmi motívum. Idén még egy tényező is erős ösztönzést ad az elmélyülésre: Szeged felszabadulásának 30. évfordulóját méltóképp akarják köszönteni az üzemek, gyárak dolgozói.

Milyen célok jellemzik idén a munkaversenyt a Kenderfonó és Szövőipari Vállalatnál? A Kiváló Vállalat, illetőleg az Elüzem szintjén a fő törekvés — a 30. évfordulóra indított munkaverseny jegyében. Ennek pedig a legfontosabb „lecke”: a termelékenység további emelése, anyagtakarékosság, önköltségsökkentés, minőségjavítás.

Január elejétől augusztus 31-ig tart a felszabadulási munkaverseny a KSZV gyáraiban. Így október 11-re, Szeged szabadságának születésnapjára értékelhetik is a teljesítményeket. A legjobb gyáregységnek, illetve a legjobb üzemrésznek „Felszabadulási versenyzászló” adományoznak majd.

A szocialista brigádok vállalati tanácskozásán pontosan megjelölték a kis kollektívák előtt álló feladatokat. Egyebek közt azt, hogy kiemelt felajánlás legyen a „Dolgozz hibátlanul!” munkarendszer támogatása, előkészítése. A fiatalok, újdolgozótársak segítése, patronálása éppúgy célkitűzés, mint a tapasztalatcsere szervezése, illetve az újítási feladatterv „leckeinek” megoldása. Mindez és még

sok más vállalás a kétoldaltú brigádszerződés keretében realizálódik.

A KSZV szocialista brigádjai részt vesznek a jubileum tiszteletére indított vetélkedősorozatban. A helytörténeti vetélkedő célja: jobban megismerni Szeged és hazánk történetét, a munkásmozgalom fejlődését, a felszabadító Szovjetunió történelmét, korábbi és mai kapcsolatait. Négytagú csapatokat neveznek a brigádok, a napokban kerül sor az elődöntőre. A döntőben első helyezést elérő csapat tagjai jutalmul kététes utazásra mehetnek a Szovjetunióba.

A KSZV-nél a kiemelt fejlesztési feladatok megvalósításának is motorja lesz a felszabadulási verseny. Október 11-ig a kenderfonóban sor kerül a varruhároló nemzelőgép üzemeltetésére, Újszegeden az előkészítőüzem áthelyezésére. A juttatásban az anyagmozgatást oldják meg korszerűen: szállítószalagok beállításával.

Idén kibővítik a KSZV ifjúsági klubját is. Újabb klubhelyiségekkel, a szocialista családi és társadalmi ünnepek rendezésére alkalmas teremmel, nyugdíjas klubbal egészül ki; így szórakozási-művelődési komplexum lesz a hajdani hálógyár helyiségeiből. A KISZ-isták társadalmi munkával is besegítenek a jelentős összeget igénylő beruházásba.

Új textiliák

Új termékekkel jelenik meg az idén a piacon a Pápai Textilgyár. Már gyártják a popposított fonalból készült tetszetős kelméket, a legújabb divatirányzatnak megfelelően élénk színekben. Ugyancsak a divat kedvelőinek készül az asszimetrikus csikószerű tarkán szőtt anyag az ingbluzhoz, inghez.

Névtelenül?!

Sorban és rendszeresen Karolyi Lajosé és a fény- és színhatásokra érzékeny, szegényemberekhez kötődő nyeket sejtetve a Képcsarnok Vállalat hét fővárosi és tizenhat vidéki bemutatóterméből. Kiállítására invitál a debreceni Medgyessy-terem, a szombathelyi Derkovits-terem, az egeri Rudnay Gyula-terem, a miskolci Szőnyi István-terem, a kaposvári Vaszary János-terem, és folytathatnánk a sort. Természetesen invitál bemutatóira a Képcsarnok szegedi bemutatóterme is. Így, egyszerűen, megkülönböztető név nélkül. Igaz, összetéveszteni nem lehet, mert egy van belője ebben a városban, és ha jól meggondoljuk, oka is megvan Anonymus-voltának. Hiszen ennek a városnak nem volt olyan messze kiemelkedő képzőművész-géniusza, aki mindenki mást elsősorve életművével kivívta volna jogát erre. Pedig a keresztelező régóta készülnek. Hogy még mindig halasztódik a névadás, ezért jó néhányan felelősek vagyunk. Mert legtöbbször csak géniuszokban, felragyogó üstökösökben tudunk hinni, s ebben a csillogkeresésben megelégedünk azokról, akik emberiségünkkel, művészi tisztaságukkal, városzeretettelükkel, szenvedélyes hitükkel, s bár kevesebb, de jelentős tehetséggel építették föl életművüket, mely életművek éppoly nélkülözhetetlenek számunkra, mint a géniuszok. Ha jobban figyelünk saját értékeinkre, figyelmesebben és felelősebben vizsgálunk e város képzőművészetének történetét, találkozhatnánk néhány olyan névvel, melyeknek viselője méltó volna egy olyan bemutatóterem homlokára, mint a Képcsarnok Káráz utcai galériája.

Ha világnagyságokkal nem is büszkélkedhetünk, értékeink számbavételkor jó néhányan sorakoznak itt élők, innen indulók. Három név kívánkozik az élre: a szegedi táj és a Szeged környéki népiel vasárnapi világát rózsaszín hangulatokba álmódó Nyilasy Sándoré, a sovány, szakállas, remeteéletű élő „Tisza-parti Rembrandt”-é,

Karolyi Lajosé és a fény- és színhatásokra érzékeny, szegényemberekhez kötődő kommunista festő, Dinyenyés Ferencé. En mégis Erdélyi Mihály nevére adom le voksomat. Arra a nemrég meghalt festőre, aki mindig és végleg, mint Ady föl-födbott köve, visszatért szülőföldjére, Szegedre. Arra az Erdélyi Mihályra, aki fiatalon, matrózként bejárta a fél világot, s akit külföldi iskolák és sikerek, az 1936-os velencei biennálén való szereplés után is haza, Szegedre hozott a szive. Arra az Erdélyi Mihályra, aki groteszk-naiv festményein egyéni látásmóddal örökítette meg ennek a városnak különös részleteit, aki maga teremtette figuráival népesítette be a Tisza partját. Arra az Erdélyi Mihályra, aki halála előtt ennek a városnak adományozta félszáz festményét és ugyanannyi rajzát. „Szeged festő Szindbádja” adom le voksomat, aki így írt hagyatéki levelében: „Művészetem nem az egyes emberek izlését igyekeztem kiszolgálni, hanem mindig a kornak, amelyben életem, aktuális problémáit igyekeztem rögzíteni.”

Lehet-e ennél nemesebb küldetése annak az intézménynek, melynek egyik központi feladata, hogy a ma élő képző- és iparművészek alkotásainak propagátora, népszerűsítője és ezáltal a tömegek izlésének formálója legyen. Annak a Képcsarnoknak, mely kötelességét és hivatását teljesíti akkor, amikor kiállításokat szervez, festmények, grafikák, kisplasztikák, iparművészeti tárgyak gazdag választékát kínálja látogatóinak és a művészet-kereskedelem korántsem ellentmondás nélküli pólusait igyekszik harmonikussá oldani.

Erdélyi Mihály ebben az esztendőben lenne nyolcvan esztendő. En már ott látom nevét a Képcsarnok szegedi bemutatótermének ajtaján fölött. Magunkat, tápláló hagyományainkat, és egy nagyszerű mestert becsülnék ezzel a gesztussal.

Tandí Lajos

Szegedi kapcsolat a WHO-val

Klinikai kutatóközpont Szegeden — Dr. Szontágh Ferenc professzor nyilatkozata az együttműködésről

A szülészet-nőgyógyászat problémái egészen a közelmúltig jórészt csak a szakemberek körében voltak ismeretesek, s azok közt, akiket ez közelről érint — a nők, az édesanyák körében. Mára az egész társadalom égető kérdésévé vált: tudjuk-e egészséges irányba terelni a szaporodást, biztosítani a nem kívánt terhességek elkerülését, megszüntetni a súlyos károsodás veszélyét magában rejtő művi vetéléseket?

Szontágh Ferenc professzor, a Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika igazgatója tehát „divatos ember” — ezúttal a szó egészséges, jó értelmében. Rövid két hét leforgása alatt négy újságíró kereste föl, hogy különböző, mindenkit érdeklő témákban véleményét kérje. Az Egészségügyi Világszervezet, a WHO, a napokban tartja klinikai kutatóközpontjainak rendszeres évi tanácskozását Genfben, a szervezet főhadiszállásán. Hogyan jött létre a szegedi klinika és a világszervezet kapcsolata?

— Már 1960-ban tisztában voltam azzal, hogy a szakma legizgalmasabb kutatási területe az elkövetkező években az emberi reprodukcióval foglalkozó alaptörvények megismerése lesz. Hiszen a szaporodás a huszadik század emberének világméretű problémája. Itthon, a halálosan veszélyes eljárástól létfeltételeket fenyegeti, s ott is, ahol valamilyen dekadencia következtében az élveszületések száma nem éri el a halálosok számát. Eldöntöttem hát magamban, hogy a szegedi klinika a perinatális diagnosztika és terápia — a magzat és újszülött védelme — mellett akkor végzi a leghasznosabb munkát, ha erőt ér a témára mozgósítja. 1965-ben meghívták a WHO egyik szakértő bizottságába, amely a hormonális fogamzásgátlás kérdéseivel foglalkozott. Kapcsolatom a világszervezettel azóta folyamatos, két alkalommal hosszabb helyszíni tanulmányozás után szakértői felmerést és jelentést készítettem a balkáni országok és Délkelet-Ázsia helyzetéről ebben a vonatkozásban. Itthon, a klinikán közben elkészítettük az azóta már forgalomba került mé-

hen belüli fogamzásgátlót. Az IPPF — Nemzetközi Családtervezési Szövetség — egy több nyelven megjelent kiadványában ez a nylonfonálból készített kettős hurok Szontágh IUD néven szerepel, tehát máshol is ismert.

— A nem kívánt terhesség megelőzésének számos módja közül az egyik lehetőség, hatáosságát különböző vegyi készítményekkel való preparálással lehet fokozni, hogy teljes védettséget nyújtsunk. Nemcsak gyakorlati, de elméleti vonatkozásban is sokat foglalkoztunk — kitűnő munkatársaim vannak! — az emberi fertilitás — fogamzóképeség — regulációjával, a meddőség okainak felderítésével és megszüntetésének lehetőségeivel, az orális készítmények — tabletták — hatásának vizsgálatával, a védekezés minél tökéletesebbé tételével. A hormonális meddőség gyógyításával Sas professzor és munkacsoportja foglalkozik. Valószínűleg mindezek alapján jelölték ki klinikánkat WHO kutatóközpontjára. Körülbelül harminc ilyen központ működik szerte a világon. Érdekesként említtem meg, hogy a szocialista országok három városában: Moszkvában, Ljubljanában és Szegeden van ilyen intézet. S még egy érdekesség: az emberi reprodukcióval endokrinológiai szempontból foglalkozó legjelentősebb központ Stockholmban, a híres Karolinska van, vezetője magyar származású, Diczfalussy Egon professzor.

Előttünk az asztalon az Akadémiai Kiadó 1970-ben megjelent kiadványa, angol nyelven Szontágh: Az orális progesztogének hatásmechanizmusa. Forgatása közben ijesztő matematikai képleteket, komplikáltnak tűnő levezetéseket látok.

— Ma már sokkal egyszerűbben tudnánk elvégezni ezeket a számításokat: a laboratóriumban saját komputerünk van. A WHO ugyanis jelentős anyagi segítséget nyújt a kutatások intenzívebbé tételéhez az általuk fontosnak ítélt témák melletti feldolgozása érdekében. Sok ezer dollár fordíthatunk így a legkülönbözőbb műszerekre, de sokszor még ezekenél is hasznosabb, hogy ha megszorulunk egy számunkra nagy jelentőségű — mert

itthon nem mindig beszerezhető — aprósággal, mint például egy elektród, úgy azt távirati úton kérhetjük, s postafordultával meg is kapjuk. Az adminisztráció lebonyolítására két személyt fizetünk ebből a pénzből, de ebből az alából fedezzük az utaztatásokat is — dr. Kovács László adjunktus, WHO-helyettesem van éppen Genfben.

Úgy tudom, 1973 volt az első WHO-kutatással eltöltött éve a klinikának. Hozott ez valami új témát, új kutatási területet, netán új felfedezést? Mi például a prostatlandin?

— A prostaglandin ma már prostaglandinok — így, többek között ezt a tulajdonságát tudjuk felhasználni egyrészt bármilyen korú terhesség megszakításában, másrészt prostaglandin gátlással a koraszülések megelőzésében, elkerülésében. Ezek a kísérletek úgynevezett forszirozott feladatot jelentenek a világszervezet részéről, hiszen jelentőségük, hatásuk felbecsülhetetlen. Azonos feladatok mellett folynak a kutatások — hogy az eredmények összehasonlíthatók legyenek — a világ különböző tájain, azonos kísérleti jegyzőkönyvek, azonos műszerek segítségével.

Lehet, egyesekben fölmerül a kérdés: miért van szükség egy klinikán folyó kutatómunka ilyen részletes ismerettségére, hogy még egyes — sokak által eddig említéni sem hallott — hormon mielőbbé és szerepe is terítékre kerül? Mi köze mindehhez a laikusnak? Úgy gondolom, hogy az emberi test és életfolyamatok bonyolult törvényeiről egyre többet tudnak a szakemberek, s egyre kevesebbet mi, többiek. Pedig, ha sorsunkat értelmesen akarjuk uralni, irányítani — márpedig a családtervezés az egyén sorsában is döntő jelentőségű lehet —, akkor nem árt, ha a szaporodás folyamatáról, értelmes szabályozásáról legalább annyit megtanulunk, mint amennyit egy általános iskolás tud a világűrben használatos szkafanderről.

Kulka Eszter

Hét tonna dollár

Csurka István novellájából készült színes magyar film. Rendezte: Hintsch György. Operatőr: Illés György. Zeneszerző: Aldobolyi Nagy György. Főszereplők: Kabos László, Bárdi György, Darvas Iván, Vörös Eszter, Parragi Mária.

Kissé megkeseredett szájjal konferálom be olvasóinknak az első magyar szexfilmet, a Hét tonna dollár című vígjátékot. A mosoly a film közepétől fogott az arcomra, s annak sajnos jó okai voltak. Adva tudni illik egy rendkívül szellemes novella Csurka István tollából. Ragyogó alaphelyzet, valós és abszurd szituációk kavargása, ötletgazdagság, s mindez úgy, hogy képes felébreszteni (ön)ironikus-(ön)kritikus mívtunkat néhány társadalmi visszaható, szexőrület stb. — kapcsolatban. Hintsch György rendező azonban, ahogy mondani szoktuk, rádobott még egy lapáttal amikor filmre vitte Csurka novelláját. S éppen ettől az egy lapáttól kerültek a filmben

hamis mellékzörgők, kellemtelen momentumok, izlésünket zavaró pillanatok. Miről is van szó tulajdonképpen? Országjáró körútján a bondorosi csárdához érkezik egy szedett-vedett vándorcirkusz, pénz nélkül, élelem nélkül, az oroszlan-szelídítő feje nélkül, jószével íng és gatyá nélkül. Közöttük van Luciano, a kis vörös bohóc — ki is játszatná más, mint a kis vörös Kabos —, akinek van egy különleges képessége: szerelmi aktus közben előre látja a szerencsésjátékok nyerőszámait. Az első konfliktus abból adódik, hogy a következő héten 58 öttalaltos lottószelvény-tulajdonos volt Bondoros községben. Két vállalkozó szellemű mezdner kiemeli a kisstílűség mocsarából a látnok bohócot, s képességeit az állam hasznárára igyekeznek kamatoztatni. De nem ám az országhatárokon belül! Hanem Monte Carlo játékkaszinóban és a londoni lóversenypályákon nyerik el kemény dollárjaikat a kapitálizmusz könnyelmű képviselői.

Új film

lőtől, s szállítják kamionokban kicsi hazánk felvirágztatására. Am, ahogy végesek képességeink, Luciano is belefárad a házartól vállalt szolgálatokba, s egy alkalmi kamionnal hazaszökik éles szemű menedzserei elől. Itthon óriási meglepetés várja. Az ő nehéz fizikai munkával szerzett dollárjaiból felvirágozott az ország, itt született meg a Kánaán, ahol a munkát büntetik, ahol csapokból folyik a pezsgő, s jachton napozik a téeszelnők. S ekkor felébred almából a bondorosi csárda sörfoltos asztalánál...

Dióhéjban ennyi a történet, melyből kicsit több mérsékletességgel és izléssel, kevesebb költséggel és úresjárattal tanulságosan szórakoztató film is született volna. Nevetni persze így is lehet — különösen a film első felében — no és elég megjelennie a vásznon Kabos László alakjának. A többiek talán csak a kellemes Monte Carló-i nyaralást vállalták a rutinszerpekett.

T. L.